

KLAGANDE

Wilda Persson, 130613-9625

Ombud: Katarina Bengtsson
c/o Plusfamiljen Assistans AB
Torsgatan 7 c
111 23 Stockholm

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Helsingborgs stad
251 89 Helsingborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Vård- och omsorgsnämndens beslut den 10 augusti 2016

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet delvis och ändrar Vård- och omsorgsnämnden i Helsingborgs stads beslut på så sätt att Wilda Persson beviljas ytterligare 35 minuter per vecka avseende in- och urkoppling av sondmatning, samt ytterligare 6 timmar och 25 minuter per vecka för tillsyn i samband med måltider.

Vidare förklaras Wilda Persson berättigad till personlig assistans avseende PEG-vård. Målet visas åter i denna del till vård- och omsorgsnämnden för handläggning i enlighet med vad som framgår av skälen för avgörandet.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

BAKGRUND

Genom det överklagade beslutet beviljade Vård- och Omsorgsnämnden i Helsingborgs kommun (nämnden) Wilda Persson personlig assistans enligt 9 § 2 LSS med en omfattning av 9,7 timmar per vecka avseende grundläggande behov och 44,5 timmar per vecka avseende övriga behov. Resterande yrkade timmar avslogs med hänvisning till föräldraansvaret. Som skäl för beslutet anfördes bl.a. att Wilda Persson tillförsäkras goda levnadsvillkor genom de beviljade timmarna.

YRKANDE OCH INSTÄLLNING

Wilda Persson yrkar att hon ska beviljas personlig assistans för all sin tid med avdrag enbart för den tid hon vistas i förskolan. Hon anför i huvudsak följande. Efter att nämnden kommunicerat sitt förslag till beslut har ett yttrande kommit in till nämnden. Detta har nämnden inte med mer än svepande ordalag bemött med konstaterandet att inkomna synpunkter inte föranleder ändring av förslag till beslut. En rimlig frågeställning är huruvida nämnden överhuvudtaget har beaktat inkomna synpunkter. Dessa rymmer, utöver förtydliganden kring situation och behov kring flertal grundläggande moment, även efterfrågan av motivering och förklaring till nämndens bedömning och ställningstagande. Av ytterligare stor vikt är även ett ifrågasättande kring huruvida en korrekt beräkning av tid för ett enskilt moment verkligen skett. I yttrandet nämns även det faktum att flertal moment överhuvudtaget inte bemötts i förslaget till beslut och är till synes helt utelämnade. Således kvarstår alltså de många frågetecken, oklarheter, bristande motiveringar, eventuella räknefel samt bortglömda moment som obesvarade. I sammanhanget hänvisas till 20 § förvaltningslagen (1986:223) samt ett antal JO-beslut (dnr 513-2013, dnr 6160-2011 samt dnr 4427-2011) avseende motiveringsskyldigheten för myndigheter.

Vad avser föräldraansvar har nämnden i sitt beslut på ett schablonmässigt sätt gjort avdrag för föräldraansvar. Till synes har nämnden inte närmare beaktat de specifika behov som hon har. Av utredningen framgår att nämnden beaktat yrkandet om tid för medicin, men betraktat det som ingående i föräldraansvaret. Det måste dock ifrågasättas då insatsen enkom är kopplad till, och en följd av, hennes funktionsnedsättning och vida överstiger det medicinbehov ett jämnårigt barn har. Likaså avslår nämnden yrkandet om tid för läkarbesök med hänvisning till föräldraansvar. Dessa besök är till sin omfattning något helt annat än vad som står att finna hos jämnåriga.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 7 § LSS har personer som omfattas av personkretsen i 1 § LSS rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9 LSS, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor.

I 9 § 2 LSS anges att en av insatserna för särskilt stöd och service är biträde av personlig assistent. Enligt 9 a § LSS avses med personlig assistans personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Enligt förarbetena (prop. 1992/93:159 s. 64, 174 f och prop. 1995/96:146 s. 13) är insatsen personlig assistans förbehållen krävande eller i olika avseenden mycket komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande bör vara att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä av och klä på sig, för att inta måltider eller för att kommunicera med andra. Assistansen ska därutöver också ges i andra situationer där den enskilde behöver kvalificerad hjälp och som ingår i det dagliga livet.

Vid bedömningen av om ett barn har rätt till insatsen personlig assistans måste hänsyn tas till det ansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Detta innebär att endast det hjälpbehov som går utöver vad som är normalt för ett barn i samma ålder ska läggas till grund för bedömningen av behovet av personlig assistans. En jämförelse ska således göras mellan det funktionshindrade barnet och omfattningen av föräldraansvaret för ett barn utan funktionshinder i motsvarande ålder (jfr RÅ 2010 ref. 17).

Utredning i målet

Av läkarintyg, daterat den 6 april 2016, utfärdat av specialistläkare vid Barn- och ungdomsrehabiliteringen i Helsingborg framkommer i huvudsak följande. Wilda Persson har ett komplicerat funktionshinder. Det är i nuläget inte möjligt att ge en precis prognos av vilket funktionshinder hon kommer att ha när hon är vuxen. Hon kommer ha en utvecklingsstörning på minst medelsvår nivå. Hon har inga egna ord, men förefaller förstå enstaka ord och tecken. Hon är helt beroende av att omgivningen känner henne och förmår läsa av hennes signaler som främst består av ansiktsuttryck, kroppsspråk och ljud. Hon har nytta av alternativ och kompletterande kommunikation i form av kommunikationsappar, bildstöd och tecken som stöd. I dagsläget har hon mycket begränsad egen rörelseförmåga. Hon går på sjukgymnastik och utan träning försämras hennes utvecklingsmöjligheter. Hon får

även andningsgymnastik. Vidare har hon en synnedsättning. Hon har även en bilateral hörselnedsättning och använder hörapparat. Hon har en ventrikuloperitoneal shunt som om den slutar fungera gör att Wilda Persson blir kraftigt påverkad med huvudvärk, kräkningar och trötthet. Hon förmår svälja rätt, men klarar endast små mängder via munnen. Hon får sin huvudsakliga nutrition via PEG. Hon får mat via pump vid fem tillfällen under dagen. Hon lider av frekventa kräkningar. Hon behöver hjälp med all sin hygien och alla sina förflyttningar. Hon är infektionskänslig. Hon har ett omfattande vårdbehov och frekventa kontakter med sjukvården och barnhabiliteringen.

Förvaltningsrättens bedömning

Inledningsvis bedömer förvaltningsrätten att det inte finns några sådana brister i handläggningen av ärendet hos nämnden som gör att det överklagade beslutet ska upphävas av formella skäl.

Personlig hygien

Wilda Persson har i det överklagade beslutet beviljats tid för assistans vid personlig hygien med 354 minuter i veckan. Nämnden har bedömt att hon har hjälpbehov som går utöver normalt föräldraansvar avseende blöjbyte, då en treåring endast minimalt behöver hjälp med att byta blöja. Nämnden har godtagit 4 min per blöjbyte vilket sker 8-10 gånger om dagen när hon är hemma och fem gånger om dagen när hon är på förskola. Nämnden har även godtagit 20 minuter per dag för assistans vid dusch, då Wilda Persson är i behov av extra stöd och försiktighet vid detta moment. För tandborstning har nämnden godtagit totalt 6 minuter om dagen, då hon inte har egen förmåga att skölja och svälja.

Nämnden har inte godtagit någon tid avseende hjälpbehov vid avtvätt, ansiktsvård, nagelvård och hårvård då detta bedömts ingå i föräldraansvaret. Förvaltningsrätten finner inte skäl att frångå nämndens bedömning i denna del.

Vad beträffar behov av assistans vid duschning, blöjbyte och tandborstning anser förvaltningsrätten att den tid som nämnden godtagit får anses vara väl avvägd i förhållande till det ansvar som normalt faller på föräldrarna till ett treårigt barn. Wilda Perssons hjälpbehov får således anses tillgodosett genom den tid som godtagits av nämnden.

Måltider m.m.

Nämnden har i det överklagade beslutet godtagit 230 minuter per vecka avseende assistans vid måltider. Nämnden anser att in- och urkoppling av den maskinella pumpen är av mycket privat karaktär. Efter en skälighetsbedömning har nämnden godtagit 5 minuter per in- och urkoppling av pumpen, totalt 20 minuter om dagen, samt 20 minuter om dagen för smakportioner och dryck.

Beträffande hjälpbehovet vid smakportioner och dryck har nämnden godtagit 20 minuter per dag. Förvaltningsrätten anser att den godtagna tiden får anses vara rimlig. Tidsåtgången uppgår därmed till (20 minuter x 7 dagar) 140 min per vecka.

Nämnden har vidare godtagit tid för att koppla in och ur den maskinella pumpen vid sondmatning och bedömt att det är ett behov av integritetskänslig karaktär. Förvaltningsrätten finner inte skäl att frångå nämndens bedömning i denna del och anser att den av nämnden godtagna tiden om 5 minuter per gång får anses rimlig. Av utredningen i målet framgår att Wilda Persson får mat via PEG fem tillfällen per dygn och att matningen sker med pump.

Vidare framgår av utredningen att Wilda Persson får måltider i hemmet tre gånger om dagen då hon är på förskola och fem gånger om dagen när hon inte är på förskola. Det totala antalet måltider bör därmed beräknas till 25 per vecka. Hjälpbehovet bör därmed beräknas till $(25 \times 5 \text{ min})$ 125 minuter per vecka för in- och urkoppling av sondmatningen. Den sammantagna tidsåtgången avseende assistans vid smakportioner och dryck samt in- och urkoppling av sondmatningen uppgår därmed till totalt $(140+125 =)$ 265 minuter per vecka. Nämnden har beräknat hjälpbehovet till totalt 230 minuter per vecka. Wilda Persson ska därmed beviljas assistans med ytterligare 35 minuter per vecka.

Nämnden har beviljat personlig assistans för tillsyn i samband med måltiderna samt stöd till förberedelse av mat och rengöring av matredskap med 55 minuter per måltid. Vid måltider kan Wilda Persson dels dra i utrustningen, vilket kan få förödande konsekvenser, samt få kräkningar. Nämnden har bedömt att Wilda Persson därför i samband med måltider har ett extra behov av tillsyn av den karaktär som faller inom andra personliga behov. Förvaltningsrätten anser att den av nämnden godtagna tiden om 55 minuter per måltid är väl avvägd med hänsyn till det föräldraansvar som normalt finns för ett treårigt barn. Nämnden har beräknat behovet av assistans för en vecka till 990 minuter, vilket motsvarar 18 måltider. I enlighet med vad förvaltningsrätten ovan anfört bör antalet måltider per vecka beräknas till 25, vilket motsvarar $(25 \times 55 \text{ minuter} =)$ 1 375 minuter eller 22,92 timmar per vecka. Wilda Persson ska därför beviljas assistans med ytterligare 385 minuter, dvs. 6 timmar och 25 minuter per vecka för tillsyn vid måltider.

För PEG-vård, där Wilda Persson behöver rengöras, smörjas in och läggas om har hon yrkat 175 minuter per vecka. Förvaltningsrätten konstaterar att nämnden inte tycks ha beaktat det yrkade behovet specifikt utan hänvisat till föräldraansvaret. Behovet får anses vara av privat och integritetskänslig karaktär. Vidare anser förvaltningsrätten att tid för PEG-vård inte omfattas av

föräldraansvaret (jfr Kammarrätten i Jönköpings dom i mål nr 3800-14). I målet saknas utredning om det tidsmässiga behovet i den delen. Det ankommer på nämnden att som första instans utreda omfattningen av behovet av assistans för PEG-vård. Målet ska därför visas åter i den delen till nämnden för vidare handläggning.

På- och avklädning

Nämnden har inte beviljat någon tid för assistans vid på- och avklädning med hänvisning till att föräldraansvaret är stort för en treåring. Förvaltningsrätten finner inte anledning att göra någon annan bedömning i den delen och anser att behovet helt omfattas av föräldraansvar.

Kommunikation

Av utredningen i målet framkommer att för att Wilda Persson överhuvudtaget ska förstå det som verbalt förmedlas till henne krävs ingående kunskap om såväl henne som hennes funktionshinder. Nämnden har inte godtagit någon tid avseende personlig assistans för kommunikation då hjälpbehovet bedöms ingå i föräldraansvaret för ett barn på tre år.

Förvaltningsrätten instämmer i nämndens bedömning att det normalt sett för ett treårigt barn faller inom föräldraansvaret att sköta kommunikationen med andra personer. Med hänsyn härtill finner förvaltningsrätten att det inte finns något hjälpbehov för kommunikation som kan beaktas vid bedömningen av rätten till personlig assistans.

Tillsyn

Av utredningen i målet framgår att Wilda Persson har ett omfattande vårdbehov. Hon besväras dagligen bl.a. av kräkningar och en shunt dysfunktion

kan leda till livsfara om den inte upptäcks i tid. Förvaltningsrätten bedömer mot bakgrund av utredningen i målet att det krävs ingående kunskaper om Wilda Persson för att ge henne adekvat hjälp i vissa hänseenden. Även om Wilda Perssons funktionshinder leder till en viss oförutsägbarhet i hennes omvårdnadsbehov anser förvaltningsrätten emellertid inte att utredningen visar att hon har ett konstant behov av sådan tillsyn som är av övervakande karaktär. Wilda Persson var vid tidpunkten för nämndens beslut drygt tre år gammal. Förvaltningsrätten anser att föräldraansvaret för en treåring till stor del omfattar den allmänna tillsynen av barnet. Med hänsyn härtill finner förvaltningsrätten att det inte finns behov av aktiv tillsyn av Wilda Persson utöver föräldraansvaret. Behovet omfattas därför inte av hennes grundläggande behov.

Tillsyn kan även räknas som andra personliga behov, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

I fråga om tillsyn som andra personliga behov gör förvaltningsrätten följande bedömning. Nämnden har i det överklagade beslutet bedömt att Wilda Perssons behov av tillsyn under dagtid ingår i föräldraansvaret. Nämnden har dock beviljat assistans för tillsyn vid måltider, vilket behandlats ovan. För den tid som Wilda Persson inte vistas på förskolan anser förvaltningsrätten att tillsynsbehovet även för ett treårigt barn utan funktionshinder är relativt omfattande på grund av barnets låga ålder. Med hänsyn härtill finner förvaltningsrätten inte skäl att frångå nämndens bedömning i denna del.

Wilda Persson har även yrkat tid för assistans på grund av tillsyn under dygnsvila då hennes föräldrar i större utsträckning än andra föräldrar till treåriga barn behöver ge omvårdnad och tröst då hon är vaken långa perioder under nätterna. Nämnden har godtagit fyra timmar per natt för tillsyn nattetid. Förvaltningsrätten konstaterar att även för föräldrar till ett barn utan funktionshinder är tillsynsbehovet under dygnsvilan, i form av vaken-

perioder då barnet exempelvis måste tröstas, förhållandevis stort. Förvaltningsrätten anser inte att det framkommit omständigheter som ger skäl att frångå nämndens bedömning i denna del. Wilda Perssons behov får därmed anses tillgodosett genom beviljad tid.

Övrigt

Wilda Persson har yrkat att hon beviljas assistans för hjälpbehov i samband med träning, medicindelning och läkarbesök. Nämnden har godtagit yrkat hjälpbehov avseende träning. I övriga delar har nämnden inte beaktat någon tid för personlig assistans då behovet bedöms omfattas av föräldraansvaret.

För medicinintag samt läkarbesök gör förvaltningsrätten följande bedömning. Ett visst medicinintag faller normalt under föräldraansvaret för ett treårigt barn. Läkarbesök för en treåring omfattas normalt av föräldraansvaret. Förvaltningsrätten anser inte att vad som framkommit av utredningen visar att Wilda Perssons behov i den delen kan anses gå utöver normalt föräldraansvar. Det finns därför inte skäl att frångå nämndens bedömning i dessa delar.

I övriga delar anser förvaltningsrätten att Wilda Persson genom beviljad personlig assistans är tillförsäkrad goda levnadsvillkor.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis finner förvaltningsrätten att överklagandet ska bifallas delvis på så sätt att Wilda Persson beviljas personlig assistans med ytterligare 35 minuter per vecka avseende in- och urkoppling av sondmatning, samt ytterligare 6 timmar och 25 minuter per vecka för tillsyn i samband med måltider. Vidare förklaras Wilda Persson berättigad till personlig

assistans avseende tid för PEG-vård. Målet visas åter i den delen till vård- och omsorgsnämnden för handläggning. I övriga delar avslås överklagandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B)

Louise af Klint

I avgörandet har även nämndemännen Jahn Ahlkvist, Sonja Jernström och Ulf Nordström deltagit. Rätten är enig.

Hedvig Areskoug har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.